

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: XXIV Sayı/No: 1 - 4 Aralık/December 2020

**Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Arabuluculuk
Kanunu**

USA Uniform Mediaton Act (UMA)

Çevirenler: Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY*

Av. Selahattin KAYA, LL.M. **

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Arabuluculuk Kanunu (Uniform Mediation Act; kısaca UMA) adlı bu Kanunun çevirisine geçmeden önce, Kanun ile ilgili olarak genel bilgi vermekte yarar vardır. Şöyle ki:

Tüm arabuluculuk faaliyetlerine uygulanabilecek olan Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Arabuluculuk Kanunu (Uniform Mediation Act; kısaca UMA); tarafların, tarafsız katılımcıların ve arabulucuların

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.
E-posta: ibrahim.ozbay@gop.edu.tr. ORCID: 0000-0002-3820-6501.

** Avukat, İstanbul 1 Nolu Barosu.
E-posta: tunahang@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-5271-9688.

Çeviri/Translation

Çeviri Geliş Tarihi: 22.06.2020/Çeviri Kabul Tarihi: 30.09.2021.

Atf: İbrahim Özbay/Selahattin Kaya, “Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Arabuluculuk Kanunu”, EBYÜ-HFD, C. XXIV, S. 1-4, Aralık 2020, (73-87).

görüşmeleri nasıl kullanabilecekleri konusunda kesin hükümler içeren yasal bir düzenlemedir.¹

UMA, Yeknesak Eyalet Kanunlarına İlişkin Ulusal Komisyon Üyeleri Konferansı (The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws; kısaca NCCUSL) olarak da bilinen Yeknesak Hukuk Komisyonu (The Uniform Law Commission; kısaca ULC) tarafından hazırlanmış ve 10-17 Ağustos 2001 tarihinde onaylanarak, bu Kanun'un tüm ABD eyaletlerinde kanunlaştırılması tavsiye edilmiştir.

Ara vermeden sürdürdüğü çalışmalarıyla eyalet kanunlarının tartışmalı alanlarına istikrar getirici ve tarafsız düzenlemeler sağlayan Yeknesak Hukuk Komisyonu'nun (The Uniform Law Commission; kısaca ULC), devlet destekli bir kuruluştur.² Komisyon üyeleri; özellikli kanunların hazırlık çalışmalarına katılmakta, diğer üyelerin tasarılarını tartışıp değerlendirmekte ve gerekirse değiştirmektedirler. Ayrıca bir kanunun "*yeknesak kanun*" veya "*model kanun*" şeklinde hazırlanmasını tavsiye ederek, ULC'nin hazırladığı kanunların kendi eyaletlerindeki yasama çalışmalarına katılırlar.

Yeknesak Hukuk Komisyonu'nun (ULC'nin) amacı, eyaletlerin yasal düzenlemelerini inceleyerek, hangi alanlarda yeknesak kanunlara ihtiyaç duyulduğunu belirlemektir. Eyaletlerin yeknesak hukuk komisyon üyeleri, eyaletler arasında yeknesaklığa ihtiyaç duyulan alanlarda tasarılar hazırlayarak, yeknesaklığın geliştirilmesini teşvik ederler. Belirtmek gerekir

---

¹ Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Arabuluculuk Kanunu'nun (Uniform Mediation Act) açıklamalı orijinal metni için bkz. Uniform Mediation Act (kısaca UMA), (Last Revised or Amended in 2003), 10 Aralık 2003. <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home/librarydocuments?communitykey=45565a5f-0c57-4bba-bbab-fc7de9a59110&tab=librarydocuments&LibraryFolderKey=&DefaultView=>, E.T. 11.09.2021.

[Çevirenlerin Notu (Ç.N.): ABD Yeknesak Arabuluculuk Kanunu'nun çevirisinde, Türk Hukuku ile mukayese edebilmek amacıyla Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun (kısaca HUAK; RG. 22.06.2012, Sa. 28331) ilgili hükümlerine de dipnotlarda yer verilmiştir]. Şu kadarını söylemek gerekir ki, ABD Yeknesak Arabuluculuk Kanunu ile ülkemizde yürürlükte olan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK) arasında ortak olan veya benzer hükümler oldukça azdır.

² About Us, <https://www.uniformlaws.org/aboutulc/overview>, E.T. 11.09.2021.

ki, ULC'nin tavsiye ettiği tasarılar, eyaletlerin kanun koyucuları tarafından kabul edilip yürürlüğe girene kadar geçerli değildir.³

ABD Hukuku'nda “*Yeknesak Kanun*”; esasen, “bir konuda aynı kanunun farklı eyaletlerde hazırlanarak yürürlüğe konulmasını amaçlayan kanun” şeklinde tanımlanmaktadır. Şayet bir kanunun çok sayıda eyalette kanunlaşması yönünde önemli gerekçeler oluşmuş ve kanunun farklı eyaletlerde yeknesak hale gelmesi hedeflenmişse, o kanun “*Yeknesak Kanun*” olarak isimlendirilmektedir.⁴

Bununla birlikte yeknesaklık, temel bir amaç olmayıp sadece arzu edilen bir amaç ise ve bir kanun önemli sayıda eyalet tarafından bir bütün halinde kabul edilmemiş olsa bile yeknesaklığın geliştirilmesine katkı sağlıyor ve farklılıkları en aza indirebiliyorsa ya da tüm eyaletler tarafından bir bütün halinde kabul edilmemiş olsa bile kanunun amaçlarına büyük ölçüde ulaşılabilmişse, o kanun “*Model Kanun*” olarak isimlendirilmektedir.⁵

İÇİNDEKİLER

Madde 1. Başlık

Madde 2. Tanımlar

Madde 3. Kapsam

Madde 4. Delillerin İfşasına Karşı İbraz Muafiyeti; Kabul Edilebilirlik; Delillerin Keşfi

Madde 5. Feragat ve Delil İbraz Muafiyetinin Kaldırılması

Madde 6. Delil İbraz Muafiyetinin İstisnaları

Madde 7. Yasaklanmış Arabuluculuk Raporları

Madde 8. Gizlilik

Madde 9. Arabulucunun Menfaat Çatışmalarını İfşası; Özgeçmiş

Madde 10. Arabuluculuğa Katılma

---

³ National Conference of Commissioners on Uniform State Laws, <https://heinonline.org/HeinDocs/NCCUSL.pdf>, E.T. 11.09.2021.

⁴ What is a Uniform Act? <https://www.uniformlaws.org/acts/overview/uniformacts>, E.T. 11.09.2021.

⁵ What is a Model Act? <https://www.uniformlaws.org/acts/overview/modelacts>, E.T. 11.09.2021.

Madde 11. Milletlerarası Ticari Arabuluculuk

Madde 12. Küresel ve Ulusal Ticaret Kanunu'ndaki Elektronik İmzalar İlişkisi

Madde 13. Uygulamanın ve Yorumlamanın Yeknesaklığı

Madde14. Bölünebilirlik Kuralı

Madde15. Yürürlük Tarihi

Madde16. Yürürlükten Kaldırılmış Hükümler

Madde 17. Mevcut Anlaşma ve Atıflara Uygulanması

MADDE 1. BAŞLIK. Bu [Kanun], Yeknesak Arabuluculuk Kanunu olarak anılacaktır.

MADDE 2. TANIMLAR. Bu [Kanun]'a göre:

(1) “Arabuluculuk” aralarındaki uyuşmazlığın gönüllü olarak çözülmesine yardım etmek için, bir arabulucunun taraflar arasında görüşme ve müzakere yapılmasını sağladığı süreçtir.⁶

(2) “Arabuluculuk görüşmesi” arabuluculuk esnasında ister canlı veya kayıttan, ister sözlü veya sözlü olmayan bir şekilde ifade edilen bir beyandır veya göz önünde bulundurma, yönetme, katılma, başlatma, sürdürme veya arabuluculuğu yeniden başlatma ya da bir arabulucunun seçilmesi maksatlarıyla yapılır.

(3) “Arabulucu” arabuluculuk faaliyetini yürüten gerçek kişidir.⁷

(4) “Tarafsız katılımcı” arabuluculuk faaliyetine katılan, herhangi bir taraf veya arabulucu dışındaki bir kişidir.

⁶ HUAK'na göre, “Bu Kanunun uygulanmasında arabuluculuk; Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini” ifade eder” (HUAK m. 2- b).

⁷ HUAK'na göre, arabulucu, arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi ifade eder (HUAK m. 1- a).

(5) “Arabuluculuğun tarafı” arabuluculuk faaliyetine katılan ve uyuşmazlığın çözümlenmesinde anlaşması gerekli olan kişidir.

(6) “Kişi” gerçek kişi, tüzel kişi, işletme tröstü, tereke, vakıf, ortaklık, limited şirket, dernek, ortak girişim, hükûmet; hükûmet birimi, temsilciliği veya yetkilisi; kamu tüzel kişisi veya herhangi bir hukuki veya ticari varlıktır.

(7) “Yargılama”:

(A) Duruşma öncesi ve sonrası ilgili talepleri, toplantıları ve delillerin keşfini⁸ de kapsayan adlî, idarî, tahkimle ilgili veya başka bir usulî süreç ya da

(B) Yasama oturumu veya benzeri bir süreçtir.

(8) “Kayıt” fiziki bir ortama yazılmış veya elektronik ya da başka bir ortamda saklanmış ve anlaşılabilir şekilde yeniden elde edilebilen bilgidir.

(9) “İmza”:

8 Burada delillerin keşfinin İngilizce karşılığı olarak belirttiğimiz “*discovery*” kelimesi Türkçe’ye “*keşif, buluş, ortaya çıkarma*” olarak ifade edilmiştir [Bkz. Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/>, E.T. 11.09.2021]. Doktrinde “*discovery*”nin sadece keşif, buluş, ortaya çıkarma ile sınırlı olmayıp tarafların birbirlerini keşfe zorlayabilmesi gibi uygulamaları da kapsadığından, Türkçe yerine İngilizce karşılığı kullanılmışsa da çalışmamızda, doktrinde de kabul edilen “delillerin keşfi” karşılığının kullanılması tercih edilmiştir. Federal Hukuk Usulü Kanunu’nda (Federal Rules of Civil Procedure; kısaca FRCP) yer verilen “delillerin keşfi” ABD Hukuku’nda, hem dava konusu olayın tespitine yarayan hem de taraflarca ortaya çıkartılmasına ve tarafların tüm delilleri sunmasına zorlandıkları bir kurum olarak tanımlanmaktadır. ABD Hukuku’nda temel olarak iki maksatla kullanılmaktadır: 1. Yeterli delili olmayan, dayanaksız talepler daha duruşma aşamasına gelmeden işlemden kaldırılabilen, 2. Karşı yanın elinde bulundurduğu delile dayanan iddia sahibi, bu delillerin dosyaya girmesini sağlayabilmektedir. Doktrinde “delillerin keşfi”, Türk Hukuku’ndaki “*delil tespiti*” kurumuna (HMK m. 400 vd.) benzetilmekte, böylece hemen tespit edilmediğinde kaybolacak delillerin önceden dosyaya girmesi sağlanmaktadır (Geniş bilgi için bkz. Mustafa **Göksu**, “Hukuk Yargılamasında Karşı Tarafın Elindeki Belgelere Delil Olarak Başvurulabilmesi (ABD ve İngiliz Hukuk Sistemlerindeki Discovery ve Disclosure Kurumları İle Karşılaştırmalı Olarak)”, *Medeni Usul ve İcra - İflâs Hukuku Dergisi*, Cilt 5, Sa. 13, 2009, s. 270 vd; Mehmet **Tank**, *Türk ve Amerika Birleşik Devletleri Vergi Yargılama Hukuklarında Delillerin Değerlendirilmesi*, 1. Bası, İstanbul 2016, s. 314 vd.).

(A) Bir kaydı onaylamak niyetiyle somut bir sembol yapmak veya kabul etmek ya da

(B) Bir kaydı onaylamak niyetiyle bir kayda ekleme yapmak veya kaydı mantığı olarak elektronik bir işaret, ses veya süreçle ilişkilendirmektir.

MADDE 3. KAPSAM.⁹

(a) Kanun'un (b) veya (c) fıkralarında aksi öngörülmediği sürece, Bu [Kanun], aşağıdaki arabuluculuk faaliyetlerinde uygulanır:

(1) Tarafların kanun, mahkeme kararı veya idarî düzenlemeler kapsamında arabuluculuğa başvurmaları zorunluysa ya da mahkeme, idarî makam veya hakem tarafından arabuluculuğa yönlendirilmişlerse,

(2) Arabuluculuk faaliyetinin tarafları ve arabulucu, arabuluculuk görüşmelerinin ifşa edilmesine karşı ibraz muafiyeti sağlanacağı yönündeki beklentilerini gösteren bir kayıtlı arabuluculuğa başvurmaya karar vermişlerse veya

(3) Taraflar bireysel olarak arabuluculuk faaliyeti yürüten bir kişiyi arabulucu olarak seçmişlerse veya arabuluculuk faaliyeti, bu maksatla hizmet veren bir kişi tarafından yerine getiriliyorsa.

(b) Bu [Kanun] aşağıdaki arabuluculuk faaliyetlerine uygulanmaz:

(1) Toplu iş sözleşmesi ilişkisinin kurulması, müzakeresi, yönetimi veya sona erdirilmesine ilişkin durumlarda,

(2) Bu [Kanun]'un idari bir makam veya mahkeme nezdinde yürütülen bir uyuşmazlıktan kaynaklanan bir arabuluculuğa uygulandığı haller dışında, toplu iş sözleşmesi kapsamında yürütülen sürece ait bir uyuşmazlık veya bu sürecin bir parçasıyla ilgili olması durumunda,

(3) Dava hakkında karar verebilecek bir hâkim tarafından yürütülüyorsa veya

(4) Arabuluculuk faaliyeti:

⁹ Karş. HUAK'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1 inci maddesi: "(1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir. (2) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir".

(A) Taraflarının tamamının öğrenci olduğu bir ilkokul veya ortaokul ya da

(B) Taraflarının tamamının o kurumda ikamet edenlerden oluşan bir gençlik ıslah merkezi himayesinde yürütülüyorsa.

(c) Arabuluculuk faaliyetinin tamamının veya bir kısmının ibraz muafiyeti kapsamında olmadığı konusunda taraflar, önceden imzalı bir kayıtla anlaşılırsa veya bir yargılama tutanağı tarafların anlaşmış olduğunu gösteriyorsa; Madde 4 ile 6 arasında düzenlenen delil ibraz muafiyeti¹⁰, arabuluculuk faaliyetine veya kararlaştırılan kısma uygulanmaz. Bununla birlikte Madde 4 ile 6 arasındaki hükümler, arabuluculuk görüşmesinden önce kendisine anlaşma tebliğ edilmeyen kişinin yaptığı arabuluculuk görüşmesine uygulanır.

[Yasama Notu: *Bu Kanun'un Eyalet mahkemelerinin yetkisi kapsamında gerçekleştirilen arabuluculuk faaliyetlerine uygulanması halinde, Eyaletteki tüm yargıçları mahkeme kurallarına uymayı kabul etmek zorundadır*].

MADDE 4. DELİLLERİN İFŞASINA¹¹ KARŞI İBRAZ MUAFİYETİ; KABUL EDİLEBİLİRLİK; DELİLLERİN KEŞFİ.

(a) Madde 6'da aksi öngörülmediği sürece arabuluculuk görüşmesi hakkında, fıkra (b)'de belirtildiği gibi delil ibraz muafiyeti uygulanır ve

¹⁰ Delil ibraz muafiyetinin İngilizce karşılığı olarak belirttiğimiz “*privilege*” sözcüğü Türkçe’ye “*ayrıcalık, imtiyaz*” olarak çevrilmiştir [Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/>, E.T. 11.09.2021]. Doktrinde terim birliği bakımından, “*delil imtiyazı*” kavramının içeriği daha iyi yansıttığından bahisle Türkçe’de “*delil ibraz muafiyeti*” olarak kullanılması gerektiği kanaati hâkimdir. Sözcüğün “*delillerin ibraz edilmesi muafiyeti*”, “*delillerin sunulması ve delil vermektan kaçınma imtiyazı*” gibi karşılıkları kullanılabilecek olmakla birlikte, biz de “*delil ibraz muafiyeti*” karşılığının kullanılmasının daha uygun olacağını düşünüyoruz (Geniş bilgi için bkz. Cemile **Demir Gökyayla**, “Milletlerarası Tahkimde İspat Hakkı ve Sınırlarına Uygulanacak Hukuk” (2020) 40(2) PPIL 729, s. 751 vd, <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.0031>, E.T. 11.09.2021).

¹¹ “Delillerin ifşası” teriminin İngilizce karşılığı olarak kullanılan “*disclosure*” sözcüğü Türkçe’ye “*ifşaat, açığa vurma, açıklama*” olarak çevrilmiştir (Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/>, E.T. 11.09.2021). Doktrinde “*disclosure*” taraflara, karşı tarafın elindeki tüm delillere erişim hakkını sağladığı ve ispat hakkına hizmet ettiği gerekçesiyle, “*ifşa, delillerin ifşası*” şeklinde tercüme edilmiştir (**Demir Gökyayla**, s. 751). Biz de doktrinde kabul

Madde 5 gereği feragat edilmediği veya engellenmediği sürece delil keşfi yapılamaz ve yargılamada delil olarak kabul edilemez.

(b) Yargılamada, aşağıda sayılan delil ibraz muafiyetleri uygulanır:

(1) Taraflardan herhangi biri, arabuluculuk görüşmesinin ifşa edilmesi istemini reddedebilir ve başka bir kişinin ifşa etmesini engelleyebilir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk görüşmesinin ifşa edilmesi istemini reddedebilir ve başka bir kişinin, arabulucunun arabuluculuk görüşmesini ifşa etmesini engelleyebilir.

(3) Tarafsız bir katılımcı, arabuluculuk görüşmesinin ifşa edilmesi istemini reddedebilir ve başka bir kişinin, tarafsız katılımcının arabuluculuk görüşmesini ifşa etmesini engelleyebilir.

(c) Aksi öngörülmedikçe, kabul edilebilir veya keşfi mümkün olan delil veya bilgiler, sadece arabuluculuk faaliyeti esnasında ifşa edildiği veya kullanıldığı için, kabul edilemez veya delillerin keşfi işleminden muaf hale gelmez.

[Yasama Notu: *Bu Kanun, arabulucuları şahitlik yapma konusunda yetkisiz kılan veya mahkemeye yanlışlıkla davet edilmiş arabuluculara masrafları ve avukatlık ücretini isteme hakkı veren eyalet kanunlarını yürürlükten kaldırmaz. Örneğin; Cal. Evid. Code Section 703.5 (West 1994)*].

MADDE 5. FERAGAT VE DELİL İBRAZ MUAFİYETİNİN KALDIRILMASI.

(a) Şayet arabuluculuk faaliyetine katılan bütün taraflar, açıkça feragat etmişler ve

---

edilen “*delillerin ifşası*” karşılığının kullanılmasının uygun olacağını düşünüyoruz. ABD Hukuku’nda ilk olarak 1993 yılında uygulamaya giren “delillerin ifşası” kavramı, tarafların, “delillerin keşfi” aşamasını beklemeden hem mevcut delilleri hem de daha sonra “delillerin keşfi” aşamasında elde edilecek delilleri, birbirlerine ve mahkemeye ifşa etme yükümlülüğünü ifade etmektedir. FRCP’de yer alan ve “*otomatik ifşa*” olarak da adlandırılan “delillerin keşfi” kurumu, ABD Hukuku’nda üç aşamalı olarak kullanılmaktadır: Taraflar iddia ve savunmalarını destekleyebilecek; 1. Belgeler hakkında bildiklerini ve bilgi sahibi kişi bilgilerini, 2. Faydalanılabilecek uzman kişi bilgilerini ve 3. Yargılamada kullanılabilecek diğer tüm deliller hakkında bildiklerini mahkemeye sunarlar (Geniş bilgi için bkz. **Göksu**, s. 271 vd; **Tank**, s. 318 vd). İngiliz Hukuk Usulü Kanunu’nda (Civil Procedure Rules; kısaca CPR) da yer verilen “delillerin keşfi” kurumu ile davaların daha kısa sürede, daha ucuz ve daha etkin olarak tamamlanması amaçlanmıştır (Bkz. **Göksu**, s. 275 vd).

(1) Arabulucuya tanınan delil ibraz muafiyetinden, arabulucu açıkça feragat etmişse ve

(2) Tarafsız katılımcıya tanınan delil ibraz muafiyetinden, tarafsız katılımcı açıkça feragat etmişse

Madde 4 ile öngörülen delil ibraz muafiyetinden, yazılı veya yargılama esnasında verilecek sözlü beyanla feragat edebilirler.

(b) Yargılamada, arabuluculuk görüşmesindeki delilleri ifşa ederek veya beyan ederek başkasına ait menfaatin zarar görmesine neden olan kişi, zarar gören kişinin delillerin ifşasına veya beyana cevap vermesini gerektirdiği ölçüde, madde 4 ile öngörülen delil ibraz muafiyetinden yararlanamaz.

(c) Arabuluculuk faaliyetini bir suçu tasarlamak, suç işlemeye teşebbüs etmek veya suç işlemek ya da devam eden bir suçu veya suç faaliyetini gizlemek için kasten kullanan kişi, Madde 4 ile öngörülen delil ibraz muafiyetinden yararlanamaz.

MADDE 6. DELİL İBRAZ MUAFİYETİNİN İSTİSNALARI.

(a) Aşağıdaki arabuluculuk görüşmelerinde, madde 4 ile öngörülen delil ibraz muafiyeti uygulanmaz:

(1) Taraflarının tamamının imzaladığını gösteren bir kayıtla kanıtlanmış sözleşmesi olan,

(2) [Açık Kayıtlar Kanunu'na¹² yasal atıf ekle] kapsamında kamuya açık olan, açık bir arabuluculuk oturumunda yapılmış veya kanun tarafından kamuya açık olması emredilmiş olan,

(3) Yaralama veya şiddet içeren bir suç işlemek için tehdit veya bir planın beyanını içeren,

(4) Kasten bir suçu tasarlamak, suç işlemeye teşebbüs etmek, suç işlemek veya devam eden bir suçu ya da suç faaliyetini gizlemek için kullanılmış olan,

(5) Görevi kötüye kullanma veya görevi ihmal şeklinde arabulucuya isnat edilen bir iddianın veya şikâyetin doğruluğunu veya yanlışlığını ispat etmek için başvuru veya teklif edilen,

---

¹² Open Records Act.

(6) (c) fıkrasında aksi öngörülmediği sürece, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi esnasında herhangi bir arabuluculuk tarafına, tarafsız katılımcıya veya bir tarafın temsilcisine karşı, görevi kötüye kullanma veya görevi ihmal şeklinde isnat edilen bir iddianın veya şikâyetin doğruluğunu veya yanlışlığını kanıtlamak için başvurulmuş veya teklif edilen ya da

(7) Çocuk veya yetişkin koruma hizmetleri dairesinin taraf olduğu yargılamada istismar, ihmal, terk etme veya kötüye kullanmanın doğruluğunu veya yanlışlığını kanıtlamak için başvurulmuş veya teklif edilen arabuluculuk görüşmeleri, ancak

[Seçenek A: [Uygun terimi Eyalet ekleyecek, örneğin, çocuk veya yetişkin koruması]¹³ dava mahkeme tarafından arabuluculuğa gönderilmediği ve arabuluculuk faaliyetine bir kamu kurumu katılmadığı]¹⁴

[Seçenek B: [Uygun terimi Eyalet ekleyecek, örneğin, çocuk veya yetişkin koruması] arabuluculuk faaliyetine bir kamu kurumu katılmadığı] sürece bu istisna uygulanmaz.

(b) Bir mahkeme, idarî makam veya hakem, kapalı bir duruşmadan sonra, delillerin keşfini isteyen veya delil sunan tarafın, delilin başka yolla elde edilemeyeceğini gösterdiğini; delil ihtiyacının gizliliğin korunmasındaki menfaatten önemli ölçüde daha fazla olduğunu ve

(1) Bir suç [veya kabahat] içeren yargılamada veya

(2) (c) fıkrasında aksi öngörülmediği sürece, bir iddianın ortadan kaldırılmasını veya güçlendirilmesini ispat edecek yargılamada veya arabuluculuktan kaynaklanan bir sözleşmedeki sorumluluktan kaçınmak için yapılan savunmada, arabuluculuk görüşmesine başvurulduğunu veya teklif edildiğini tespit ederse; Madde 4 ile öngörülen delil ibraz muafiyeti uygulanmaz.

(c) Arabulucu (a) (6) veya (b) (2) fıkralarında belirtilen arabuluculuk görüşmesini, delil olarak sunmaya zorlanamaz.

¹³ “Çocuk veya yetişkin koruması” kelimeleri, farklı terimler kullanan veya korunan diğer kesimlere yapılan kötü muamelelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar için arabulucuyu teşvik eden eyaletlerin uygun terimleri ekleyebilmeleri için parantez içerisine alınmıştır (UMA, s. 31).

¹⁴ A ve B seçenekleri, model düzenlemeler olarak eyaletlerin tercihine sunulmuş ve bu nedenle parantez içine alınmıştır. Çünkü bazı arabulucuların endişeleri nedeniyle, zaman zaman kötü muamele görmüş mağdurların güvenliğini sağlamak için arabulucunun ifadesine başvurmak zorunlu olabilmektedir (UMA, s. 31).

(d) Arabuluculuk görüşmesi hakkında (a) veya (b) fıkralarındaki delil ibraz muafiyeti uygulanmıyorsa, görüşmenin sadece ifşa muafiyeti istisnasının uygulanması için gerekli olan kısmı kabul edilir. Delilin (a) veya (b) fıkraları kapsamında kabulü, delili veya başka bir arabuluculuk görüşmesini, keşfedilebilecek veya herhangi bir maksatla kabul edilebilecek hale getirmez.

[Yasama Notu: Kanun yapan eyaletin açık kayıtlar kanunu yoksa (a) fıkrasının (2) 'nci bendindeki şu cümle silinmelidir: "[Açık Kayıtlar Kanunu'na yasal atf ekle] kapsamında halka açık olan,]"

MADDE 7. YASAKLANMIŞ ARABULUCULUK RAPORLARI.

(a) Arabulucu arabuluculuğa konu olmuş uyuşmazlıkla ilgili karar verebilecek bir mahkemeye, idarî makama veya başka bir yetkiliye arabuluculuk konusunda, (b) fıkrasında öngörülen haller dışında rapor, değerlendirme, hesaplama, tavsiye, bulgu veya başka bir görüşme sunamaz.

(b) Arabulucu:

(1) Arabuluculuğun gerçekleşip gerçekleşmediğini veya sona erip ermediğini, anlaşmaya varılıp varılmadığını ve katılım durumunu,

(2) Madde 6'da izin verildiği gibi bir arabuluculuk görüşmesini veya

(3) Bir bireyin istismar, ihmal, terk edildiğini veya kötüye kullanıldığını kanıtlayan arabuluculuk görüşmesini, bireyleri kötü muameleye karşı korumaktan sorumlu kamu kurumuna ifşa eder.

(c) (a) fıkrası ihlal edilerek yapılan arabuluculuk görüşmesi mahkeme, idarî makam veya hakem tarafından dikkate alınmaz.

MADDE 8. GİZLİLİK. Arabuluculuk görüşmeleri [Açık Mitingler Kanunu'na¹⁵ ve Açık Kayıtlar Kanunu'na yasal atıflar ekle]'a tâbi olmadığı sürece, bu Eyalet'in bir başka kanununda veya kuralında düzenlendiği şekilde veya taraflarca kararlaştırıldığı ölçüde gizlidir.¹⁶

¹⁵ Open Meetings Act.

¹⁶ HUAK'nun "Gizlilik" başlıklı 4 üncü maddesi şu şekildedir: "(1) Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür. (2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflar ve görüşmelere katılan diğer kişiler de bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar" (HUAK m. 4).

MADDE 9. ARABULUCUNUN MENFAAT ÇATIŞMALARINI İFŞASI; ÖZGEÇMİŞİ.

(a) Arabuluculuk teklif edilen gerçek kişi, arabulucuk görevini kabul etmeden önce:

(1) Arabuluculuk sonucunda elde edebileceği mali veya kişisel bir menfaat ve herhangi bir arabuluculuk tarafı veya muhtemel bir katılımcı ile mevcut veya geçmişteki bir ilişkisi de dâhil olmak üzere, ayırt etme gücüne sahip bir kişinin, arabulucunun tarafsızlığını etkileyeceğini düşündürebilecek gerçekler olup olmadığını araştırır ve

(2) Sahip olduğu bu tür bilgileri arabuluculuk taraflarına, arabuluculuğu kabul etmeden önce ilk fırsatta ifşa eder.

(b) Arabulucu, arabuluculuğu kabul ettikten sonra fıkra (a)(1) kapsamında herhangi bir bilgi elde ederse, bunu ilk fırsatta ifşa eder.

(c) Arabuluculuk görevi teklif edilen gerçek kişi, arabuluculuk taraflarından birinin talebi üzerine, bir uyuşmazlık konusunda arabuluculuk yapabilmesi için arabulucunun sahip olması gereken nitelikleri ifşa eder.

(d) [(a) veya (b)][(a), (b) veya (g)]¹⁷ fıkralarını ihlal eden kişi, bu ihlal nedeniyle Madde 4'teki delil ibraz muafiyetinden yararlanamaz.

(e) (a), (b), [ve] (c), [ve] [(g)] fıkraları, hâkim olarak görev yapan gerçek kişiye uygulanmaz.

(f) Bu [Kanun] bir arabulucunun özgeçmişinin veya mesleki altyapısının, özel niteliklere sahip olmasını gerektirmez.

(g) (a) ve (b) fıkralarındaki ifşa edilmesi gereken bilgilerin ifşa edilmesinden sonra taraflar aksini kabul etmedikçe, arabulucu tarafsız olmalıdır.]¹⁸

¹⁷ Sadece tarafsızlık düzenlemesini kabul eden eyaletler, ikinci parantezi kabul etmelidir: [(a), (b) veya (g)]; diğer bütün eyaletler ilk parantezi kabul etmelidir: [(a) veya (b)]. Bu seçeneklerden hiçbirisini kabul etmek istemeyerek madde 9 (a), (b) ve [9 (g)]'de yer alan çözümlerden başka bir çözüm tarzı benimseyen eyaletler, madde 9 (d)'yi iptal ederek yeni bir 9(d) maddesi düzenleyebilirler (UMA, s. 43).

¹⁸ Bu fıkra, model hüküm olarak tavsiye edildiğinden ve Yeknesak Kanun'da düzenlenme zorunluluğu bulunmadığından, parantez içine alınmıştır (UMA, s. 44).

MADDE 10. ARABULUCULUĞA KATILMA. Herhangi bir tarafın atadığı avukat veya belirlediği başka bir gerçek kişi, o tarafın arabuluculuk faaliyetine refakat edebilir ve arabuluculuk faaliyetine katılabilir. Arabuluculuktan önce yapılan katılımdan feragat, iptal edilebilir.¹⁹

MADDE 11. MİLLETLERARASI TİCARİ ARABULUCULUK.

(a) Bu maddeye göre “Model Kanun”, Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu²⁰ tarafından 28 Haziran 2002 tarihinde kabul edilen ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından, (A/RES/57/18) sayılı kararla 19 Kasım 2002 tarihinde tavsiye edilen Milletlerarası Ticari Uzlaşma Model Kanunu’dur.²¹ “Milletlerarası ticari arabuluculuk”, Model Kanun’un 1’inci maddesinde tanımlandığı gibi, milletlerarası ticari uzlaşma anlamında kullanılmıştır.

(b) (c) ve (d) fıkralarında aksi öngörülmediği sürece, bir arabuluculuk milletlerarası ticari arabuluculuk ise, o arabuluculuğa Model Kanun uygulanır.

(c) Taraflar bu [Kanun]’un Madde 3(c)’sine uygun olarak, bir milletlerarası ticari arabuluculuğun tamamının veya bir kısmının ibraz muafiyeti kapsamında olmayacağı konusunda anlaşmadığı sürece, Madde 4, 5 ve 6 ile bu [Kanun]’un 2’nci maddesindeki uygulanabilir herhangi bir tanım, aynı zamanda arabuluculuğa uygulanır ve Model Kanun Madde 10’daki hiçbir düzenleme, Madde 4, 5 ve 6’nın uygulanmasını engellemez.

(d) Milletlerarası ticari arabuluculuğun tarafları Model Kanun’un uygulanmayacağını düzenleyen Model Kanun madde 1, fıkra (7)’ye göre anlaşılırsa, bu [Kanun] uygulanır.

[Yasama Notu: Milletlerarası Ticari Uzlaşmaya İlişkin UNCITRAL Model Kanunu’na²² www.uncitral.org/en-index.htm adresinden erişilebi-

19 Karş. “Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi” başlıklı HUAK m. 15/ 6: “(Değişik: 12/10/2017-7036/22 md.) Arabuluculuk müzakerelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. Uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayabilecek uzman kişiler de müzakerelerde hazır bulundurulabilir”.

20 The United Nations Commission on International Trade Law.

21 The Model Law on International Commercial Conciliation.

22 The UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation.

lir. Milletlerarası Ticari Uzlaşmaya İlişkin UNCITRAL Model Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Taslak Rehberi'nde²³, yorumlanmasına yönelik önemli açıklamalar bulunmaktadır. Eyaletler, Taslak Rehberi, Kanun'unun bir Yasama Notu olarak dikkate alınmalıdır. Bu özellikle Model Kanun Madde 9'un yorumlanması bakımından önemlidir.]

MADDE 12. KÜRESEL VE ULUSAL TİCARET KANUNU'NDAKİ ELEKTRONİK İMZALAR İLİŞKİSİ. Bu [Kanun], Küresel ve Ulusal Ticaret Kanunu'ndaki federal Elektronik İmzaları²⁴ (15 U.S.C. Madde 7001 ve devamı) değiştirir, sınırlandırır veya bunların yerine geçer, ancak bu [Kanun], söz konusu Kanun'un Madde 101(c)'sini değiştirmez, sınırlandırmaz veya yerine geçmez ya da aynı Kanun'un Madde 103(b)'sindeki hiçbir tebligatın elektronik teslimatına izin vermez.

MADDE 13. UYGULAMANIN VE YORUMLAMANIN YEKNESAKLIĞI. Bu [Kanun]'u uygularken ve yorumlarken, onu kabul eden Eyaletler arasında konu bakımından hukukun yeknesaklaştırılmasının geliştirilmesi ihtiyacı göz önüne alınmalıdır.

MADDE 14. BÖLÜNEBİLİRLİK KURALI. Bu [Kanun]'un herhangi bir hükmünün veya herhangi bir kişiye ya da duruma uygulanmasının geçersiz olması halinde, geçersizliği bu [Kanun]'un geçersiz hükümleri veya uygulamaları olmaksızın etki yaratabilecek diğer hükümlerini veya uygulamalarını etkilemez ve bu maksatla bu [Kanun]'un hükümleri bölünebilir.

MADDE 15. YÜRÜRLÜK TARİHİ. Bu [Kanun] ..... tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 16. YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞ HÜKÜMLER. Aşağıdaki kanunlar ve kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır: ²⁵

(1)

(2)

²³ The Draft Guide to Enactment and Use of UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation.

²⁴ Electronic Signatures in Global and National Commerce Act.

²⁵ Yeknesak Arabuluculuk Kanunu, birçok eyaletin hukuk sisteminde en düşük seviyede aksaklık yaratacak şekilde, arabuluculuk sistemleri iyi işleyen eyaletlerde ise aksaklık yaratmayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu madde, söz konusu amaca yönelik olarak düzenlenmiştir (UMA, s. 54).

(3)

MADDE 17. MEVCUT ANLAŞMA VE ATIFLARA UYGULANMASI

(a) Bu [Kanun], [Bu [Kanun]'un yürürlük tarihi]'nde veya sonrasında arabuluculuk için yapılmış atıf veya anlaşma gereği yapılacak arabuluculuğa uygulanır.

(b) Bu [Kanun], [ertelenmiş bir tarih]'te²⁶ veya sonrasında herhangi bir zamanda yapılmış arabuluculuk anlaşmasına uygulanır.

---

²⁶ Her kanun koyucu, kendisine uygun bir tarih belirleyecektir (UMA, s. 56).